

*Stigtomtaortens
Hembygdsförening*

VANDRING I STIGTOMTA 2010-08-14

**Från Friluftsgården, OK Hällen, till Stigtomta Gamla
Idrottspark på delar av gammal landsväg i Stigtomta**

Solstugan

Nuvarande ägare familjen Axelsson.

Husförhörslängd 1856 – 1875(Nybygge 1854):

Backstugusittare Pehr Jansson född 17 juni 1798 i Lunda

Hustrun Britta Kajsa Nilsson född 28 februari 1798 i Stigtomta

Den 20 september 1866 dör Britta Kajsa och Pehr Jansson flyttar 1871 till Johannisdal.

I hfl 1866-70 är angivet Solstugan Backstuga å Bondby skatte (Carells del)

1867 flyttar arbetskarlen och f d soldaten Pehr Erik Hake född 1810 i Settersta in från

Jonsberg med hustrun Anna Cathrina Andersdotter född 1810 i Bogsta och sonen Carl Petter

född (svåräst 1844) i församlingen. Carl Petter flyttar 1870 till Solö i Nykyrka. Hake är gratialist enligt anteckning.

I hfl 1871 -1875

Pehr Jonsson dör 1871, Anna Cathrina dör 1873, en familj flyttar in 1873 och ut 1874.

Arbetare Karl Edvard Andersson född 1822 i Bettna med hustru Anna Karlsdotter född 1820 i

Floda, flyttar in från Tengsta 1874. De har barnen Clara Mathilda född 1863, Anna Charlotta

född 1855 och hennes o ä dotter Wilhelmina född 1874. De två sistnämnda barnen flyttar 1875 till Nyköpings W stad.

I hfl 1876 - 1880

Arbetare Karl Edvard Andersson född 1822 i Bettna

Hans hustru Anna Karlsdotter född 1820 i Floda, Södermanland

Dottern Klara Mathilda född 1863 i Stigtomta. Hon flyttar 1878 till Nyköpings Östra.

I hfl 1881 – 1895 samt i 1890 års befolkning (kallad backstuga):

Arbetare Karl Edvard Andersson född 1822 i Bettna

Hans hustru Anna Karlsdotter född 1820 i Floda, Södermanland

1900 års befolkning:

Arrendator Karl Erik Eriksson född 1823 i Bettna

Hans hustru Erika Matilda Bergström född 1828 i Lerbo

1910 års befolkning

Jordbruksarbetare Axel Andersson, född 1846 i Stigtomta, hustrun Klara Augusta Jansson,

född 1847 i Bettna och barnen Edit Elisabet, född 1887, och Karl Hjalmar, född 1882.

1930 års befolkning

Jordbruksarbetaren Sven Isidor Larsson, hustrun Eva Maria Margareta Lundholm och dottern Inga Margareta.

På 1940-talet ägde Ernst och Selma Sjöberg Solstugan. Ernst dog 1948 och Selma 1957.

1949 övertog Elin o Vilhelm Larsson fastigheten. De bodde fortfarande där 1970.

Elin dog 1977 och Vilhelm 1979.

Deras dotterson Lars Jonsson Jisfalk och dennes hustru Alice Margareta hade sedan fastigheten och ännu en ägare har funnits efter dem och tills nuvarande ägare köpt den.

Björkbacken f d Lilla Fäbro

Nuvarande ägare Kjell och Lotta Hagberg

Lilla Fäbro finns på kartor och i husförhörslängder från 1856. Det var torparen Fredrik Pehrsson och hustrun Ulrika Ersdotter och fem barn. 1858 flyttade de ut och en annan torpare tog vid. 1890 bor här sedan torparen Carl Fredrik Persson född 1834 i Björkvik och hans hustru Anna Sofia Persdotter född 1838 i Stigtomta och deras två barn.

Så här kan en husförhörslängd se ut, kopia för åren 1891 – 1895:

Personernas namn, stånd, embete, yrke och näringslång (bäckstugv, inlyses- och fattigvård, nationalitet (om främmande), lyten (svagsinta, blinda, dövstumma).

Personer	Födelse-		Äktenskap	Inflyttad		Län	Bevistat Förehör och be		
	år	ort		från (Söcken i Län, stad, el. pag. i Hufvudlörens- boken).	år månad dag.		1891	1892	1893
Lilla Fäbro (torp)									
Fredrik Pehrsson	37	2/8 Björkvik	✓						
Anna Sofia Persdotter	38	2/8 Björkvik	✓						
S. Karl Johan	63	2/8 Halla	✓	1890	12/11				
S. Niklas Wilhelmson	77	2/8 Stigtomta	✓						
S. Johan Erik Andersson	40	2/8 Husby Öpp.	✓	1891	12/11				
Anna Kristina Larsson	52	2/8 Halla	✓						
S. Johan Erik	66	2/8 Stigtomta	✓						
S. Karl Ludvig Johansson	74	2/8	✓	1891	12/11				

Här ser man att familjen Persson har flyttat ut och ny arbetare/torpare-familj har flyttat in.

Enligt Sveriges Befolkning år 1900:

Lilla Fäbro saknas i befolkningsregistret detta år.

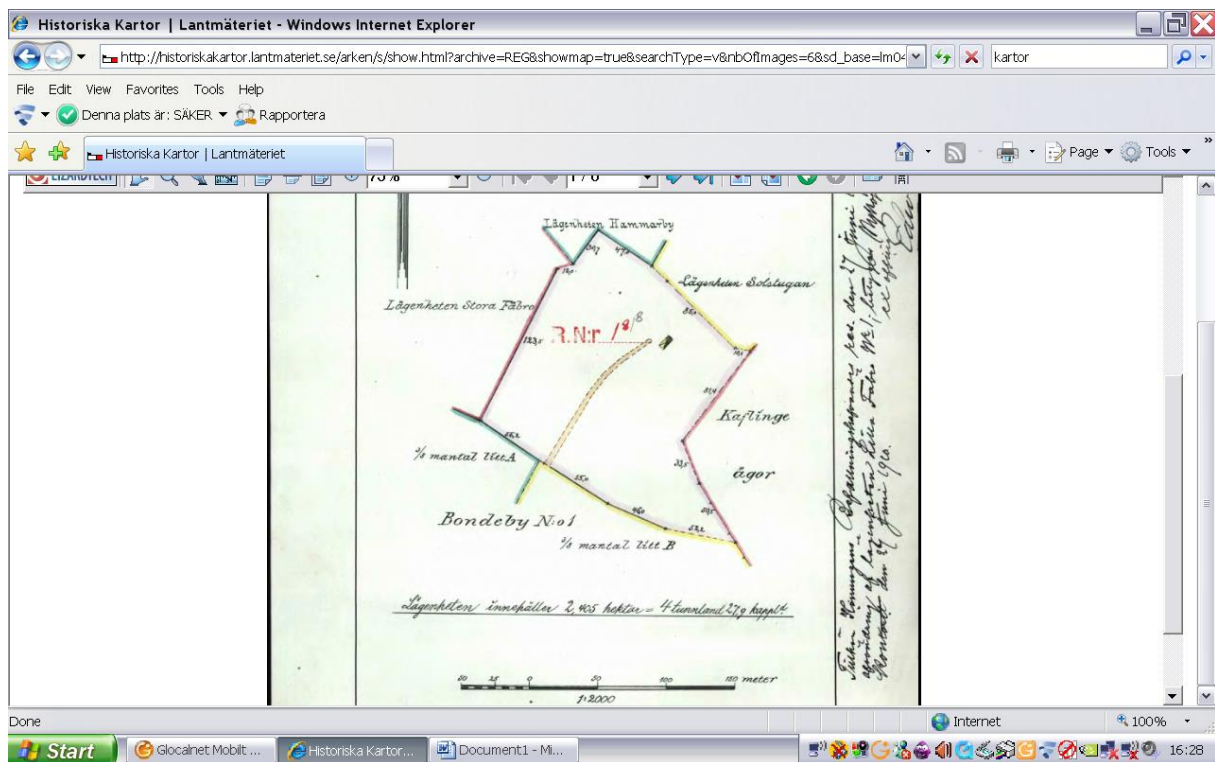
Enligt Sveriges Befolkning år 1910

Nu bor här jordbruksarbetare Ture Fredrik Vallin, född 1887 i Stigtomta och hans mor inhyses Augusta Sofia Vallén född 1856 i Vallsjö, Jönköpings län.

Den 21 juni 1910 avstyckades marken från Rogsta.

Säljare: J E Pettersson, Rogsta

Köpare: Åkare K E Jansson, Norra Lund Norrköping. (se bild längre ned)

Lilla Fäbro från omkring 1920. Fotot är från Bergshammars Hembygd förenings. Enligt dem är personerna på kortet Ingeborg Jansson född 1912, system Fridberg Jansson född 1914 och morbrodern Karl Edvard född 1866 vid Olstorp i Bergshammar. Längst till höger står "moster" okänt namn men kusin till Karl Edvard.

Sveriges befolkning 1930

Lägenhetsägare Nils August Svensson, född 1867 i Östra Ny, Östergötland och hustrun Kristina Charlotta Karlsson, född 1864 i Simonstorp, Östergötland.

Birgitta Johansson berättar:

Från 1924 ägdes det av August Svensson som i sin tur testamenterade det till Stigtomta Kommun 1938.

Erik Schön och hans farbror har byggt det nya huset.

1939 köpte Ragnar och Märta Andersson det av Kommunen. De anlade trädgård och el och vatten drogs in på 1940-talet. De första åren hade de ett par kor, höns och grisar. Ragnar drev handelsträdgård fram till 1971. De torgade i Nyköping på Stora Torget onsdagar och lördagar. Telefon fanns i början bara vid Björkbacken, så alla närboende kom och ringde där och samtal togs även emot till de boende vid Solstugan, Hammarby och Lindhaga. Birgitta Johansson övertog 1989 Björkbacken efter sina föräldrar och hyrde då ut det till år 2001 då nuvarande ägare köpte fastigheten.

Birgitta Johansson berättar att fröken Pingel bott vid Lilla Fäbro, då det fortfarande var gamla huset kvar med stampat jordgolv. Hon kom på senare år till Birgittas mamma, Märta Andersson vid Björkbacken, för att få hjälp att skriva brev.

Hammarby som troligen är f d Fäbrostugan (se karta från 1750)

Nuvarande ägare är Jan och Berit Larsson

Sveriges befolkning 1890

Fäbrostugan, backstuga: Skomakaren Henrik Gustaf Lund, född 1822 i Lunda och hustrun Klara Jansdotter född 1835 i Skagershult, Örebro län.

Sveriges befolkning 1900

Fäbrostugan, familj 1: Här bodde arbetaren Karl Fredrik Andersson, född 1866 i Husby-Oppunda och hans hustru Augusta Sofia Sundell, född 1874 i Bettna och dottern Anna född 1896 i Nykyrka.

Familj 2: Inhyses änkan Klara Lund född 1835 i Skagershult, Örebro län (se ovan 1890).

Sveriges befolkning 1910

Jordbruksarbetare Karl Gustaf Eriksson, född 1847 i Bärbo och hustrun Hedda Matilda Paulina född 1849 i Nykyrka.

Sveriges befolkning 1930

Lägenhetsägare Karl Erik Knut Larsson, född 1863 i Björkvik och hustrun Rosina Vilhelmina Jansson, född 1863 i Stigtomta.

Ursprungligen fanns bara den lilla stugan. Enligt Ella Eriksson bodde vid Hammarby Ester Larsson (syster till Thore i Klockartorps mamma) här när Ellas föräldrar köpte det på 1940-talet. Ellas föräldrar var Oskar och Alfrida Gustavsson. Alfrida dog 1956 och Oskar bodde kvar till sin död 1975.

Nuvarande ägare Jan o Berit Larsson byggde sen den nya större stugan efter att ha hyrt den lilla i några år.

Lindhaga f d Fäbro

Nuvarande ägare Susanne och John Gynnmark

Fäbro (soldattorpet) och Fäbrostugan har säkert funnits långt tillbaka i tiden och låg under Bondby skatte ägor och Bondby rote. Utdrag ur karta från 1750 finns på separat blad.

De första husförhörslängderna från 1783 som vi hittat upptar bl a Fäbro:

Soldaten Nils Boman, född 1738 och dennes hustru Kajsa Jansdotter född 1734, dotter Kajsa född 1765 och son Anders född 1778 samt pigan Stina Serling född 1734.

Sveriges befolkning 1890

Stora Fäbro, torp, soldattorp no 81: Korpral Karl Johan Linder, född 1843 i Nykyrka, hustrun Anna Albertina Karlsdotter, född 1845 i Bettna med fem barn, alla födda i Stigtomta församling. Familjen flyttar 1895 till Jonsberg, backstuga på Rogsta ägor. Linder benämns nu f.d. korpral.

Sveriges befolkning 1900

Stora Fäbro: Här bodde soldaten Gustaf Arvid Wedén, född 1868 i Nykyrka och hans hustru Emma Sofia Svedlind, född 1864 i Björkvik, deras barn Ernst Gustaf, Hilma Sofia, Jenny Viktoria, Agnes Elisabet, Hilda Maria (födda i Björkvik) och Ture Arvid (född i Stigtomta 1899). Familjen flyttade in 25 mars 1895, samma dag då föregående familja flyttade ut.

Sveriges befolkning 1910

Småbrukare Albert Jonsson född i Lerbo 1857 och hans hustru Lovisa Andersson född 1859 i Lerbo.

Sveriges befolkning 1930

Hemmansägare Karl Henning Karlsson, född 1884 i Björkvik, hustrun Maria Viktoria Lund, född 1882 i Björkvik, son Nils Henning Harry, född 1919 i Stigtomta och sonen, jordbruksarbetaren Karl John Evert, född 1910 i Stigtomta.

Verksamhet under senare tid

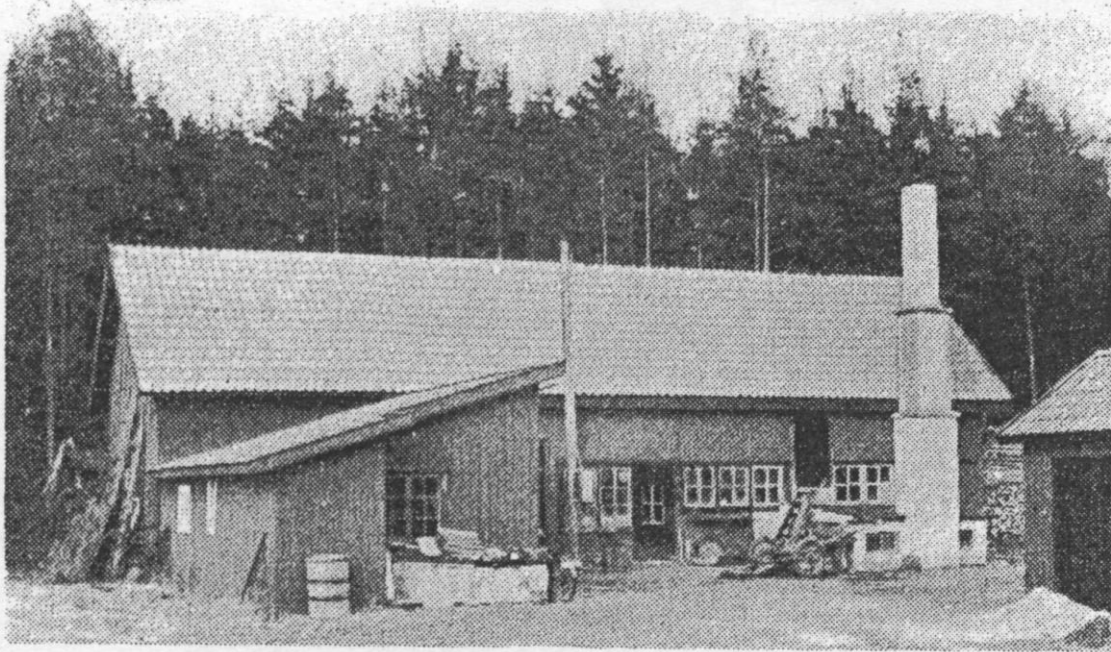
Harry Carestad hade sin verksamhet i snickeriet, där han tillverkade inredningar till både hem och kontor/biografer mm.

Hustrun Alice Carestad hade många smådjur. Barnbarnet Susanne berättar att det fanns allt från påfåglar, chin-chillor till små hamstrar. Många är de skolbarn i Stigtomta som besökt hennes Lill-Zoo och lärt sig hur man sköter om små husdjur.

I verkstadsdelen har sedan bedrivits Plåtslageri och numera finns Bengt Gustafsson där med sitt företag Bil – och Plåt i Stigtomta. Verkstaden avstyckades i slutet av 1980-talet.

Bilden på nästa sida visar Lindhaga omkring 1950, utdrag ur ”Gods och gårdar i Sörmland”

Lindhaga

Tax.-värde 6.500. Areal: tot. 2,78 har, varav åker 2,60. Jord-
t: svartmylla på ler- o. sandbotten. Manbyggn. är ett f. d.
tektorp, uppf. på 1840-talet. Ekon.-byggn. uppf. vid s. tid;
dug. o. loge, numera omb. till snickerifabrik.

Äg.: *Karl Henning Karlsson*, f. 31-5-84 å Fubban, Björkvik,
t. *Karl Gustaf Andersson*, f. 12-1-46 å Önskehem, Kila, o. h.
Augusta, f. *Karlsson* 16-7-50 å Bjärsäter, Björkvik, d. -24;
m. *Maria Viktoria Lund*, f. 28-4-82 å Danbyholm, Björkvik,
t. *Johan August L.*, f. 25-5-50 i Kila, d. -12, o. h. h. *Anna*
atilda, f. *Andersson* 26-9-44 å Målstorp, Björkvik. Barn: *Hil-*
ir Maria f. 18-5-09 (g. m. *Algot Eriksson*), *Karl John Evert*
1-9-10 (g. m. *Signe Maria f. Fredriksson*, barn: *Ingemar Karl*
23-11-35, *Ragnhild Maria* f. 14-7-38, *Gudrun Margareta* f.
-9-42, *Knut Sune* f. 6-4-44), *Elsa Viktoria* f. 3-8-13 (g. m.
skar Larsson, barn: *Elsy Berit* f. 28-3-39), *Nils Henning Har-*
Carestad f. 8-5-19.

Jordbruket är numera nedlagt och sonen *Harry Carestad* be-
river snickerirörelse på gården.

Fridhem

Nuvarande ägare Jan-Erik och Kristina Halldin

Fridhem avstyckades 1875 med 1 132 hektar från Bondeby nr 1. Fastighetsbeteckning Fridhem 1, Bondeby 1:22.

1905-12-01:

Säljare Gustaf Arvid Wedén, Tingsstället, Gävle och köpare C G Andersson för 1 350 kr.

1907-04-01:

Säljare var Carl E Andersson och köpare var Carl August Jansson från Stäk i Bälinge till ett pris av 2 700 kr. Bevittnat av C B Trygg och I Andersén.

Efter C A Janssons död den 3 juli 1922 ärvdes fastigheten av J A Eriksson, Elin Eriksson, Sofia Jansson (änka), Elisabet Englund, David Englund, Ivar Karlsson och Anna Karlsson.

1922-10-01 säljs fastigheten till Lantbrukaren C Th Bergström, Malmköping för en köpeskilling av 5 700 kr. Taxeringsvärdet var 1921, 2 500 kr.

Sveriges befolkning 1930, (Fridhem benämns med tre olika fastighetsnamn)

Fridhem: Snickeriarbetare Johan Erik Bergstedt, född 1857 i Stigtomta, hustrun Klara Persson född 1856 i Stigtomta.

F.d. soldaten August Vilhelm Dalberg, född 1855 i Lunda, hustrun Klara Sofia Andersson född 1851 i Kila.

Fridhem nr 1: Jordbruksarbetare Karl August Johansson, hustrun Ingrid Sofa Lund, född 1854 i Vederslöv, Kronobergs län.

Fridhem nr 2: Byggnadsarbetare Karl Erik Larsson, född 1849 i Stigtomta och hushållerskan Agnes Cecilia Pettersson, född 1881 i Svärta.

Jordbruksarbetare Karl Arvid Pettersson, född 1872 i Tuna, hustrun Elin Augusta Pettersson, född 1878 i Nyköpings Östra, samt barnen Hildur Eleonora född 1902, Helga Linnéa född 1903 och Margit Augusta född 1909, alla tre i Stigtomta.

1932-03-08 köper Knut Bernhard Karlsson fastigheten för ca 10 000 kr.

1953-10-01 köper Evert Öberg fastigheten för 16 000 kr. Evert och Hildegard bygger på 1960-talet ytterligare ett hus på fastigheten.

1997-06-15 köper makarna Halldin fastigheten och bor fortfarande kvar 2010.

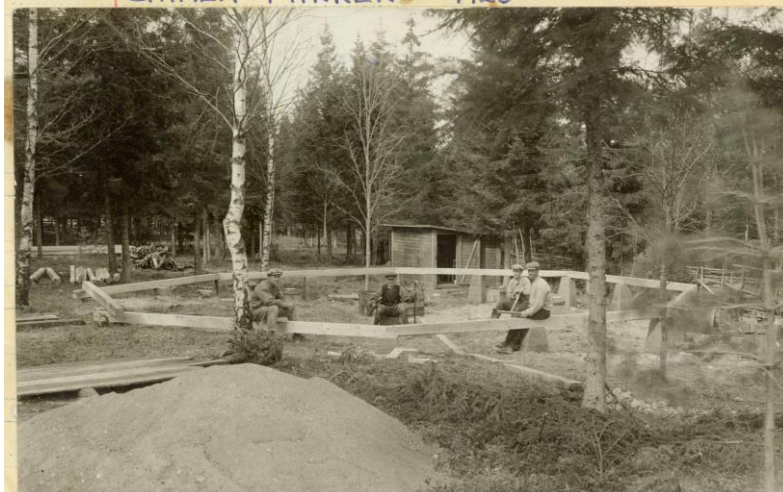
”Parken” Stigtomta Idrottsplats och Park.

Första dansbanan i Stigtomta var i björkdungen vid järnvägsstationen, mitt emot Åströms Slakteri. Denna dansbana flyttades sen till Rogsta Hage, bakom villorna på höger sida av vägen vid utfarten mot Vrena. (Vid Rogsta Hage har Hembygdsföreningen satt upp en minnesskylt 1991.) Där dansades det till 1924 (enligt Gustaf Spångberg) då man flyttade den till Idrottsföreningens mark. Årtalet på kortet från Carl Erikssons minnesalbum är däremot två år senare 1926.

Från fotoalbum utlånat av Susanne Gynnmark har vi kort på när hennes morfar Calle Eriksson var med och byggde 1926? Calle längst till höger på översta kortet.

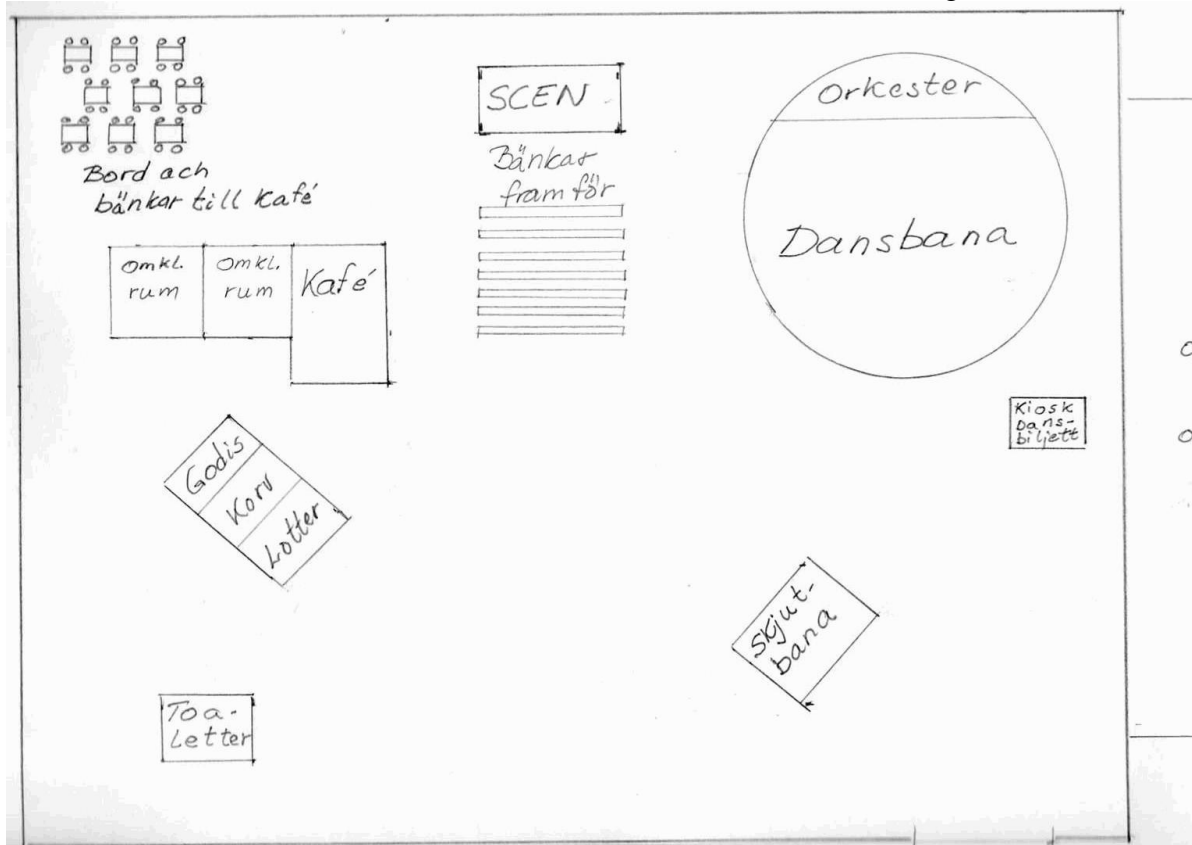
DANSBANAN ANLÄGGS I
GAMLA PARKEN 1926

Calle sitter vakt vid parken.

Nedanstående är renskrivet efter en skiss från Einar Andersson hur det såg ut vid dansbanan.

Under viss tid har försök gjorts att använda barack och omgivning till olika aktiviteter. Bl.a. hade Henry Rehnström minigolfbana och lite andra lekredskap, små hus och början på en liten järnvägsbana (1980-tal?). Stigtomta IF har fortsatt att använda fotbollsplanen och också anlagt tennisbanor.

Nu har mark friköpts med hemvärnsbaracken som utgångspunkt och verksamheten Café Pottan bedrivs av Lina Hallbäck med stor framgång.

Skyttebanan bakom Idrottsparken.

Stigtomta Skyttegille samt Hemvärnet och Lottakåren i Stigtomta flyttade 1953 hemvärnsbaracken till området vid Idrottsparken. (Se urklipp på nästa sida).

Snett nedanför Idrottsplatsen låg man och sköt långhåll över dalen, på gamla kartor kallat Fäbrokärret. Korthåll sköts på plats hitom fastigheten Libanon i närheten av lilla vägen. Det fanns en spång över bäcken bort till markeringsdiket på andra sidan dalen. Senare kunde man även avlägga prov för jaktlicens.

Historik om Hemvärnet ur artikel av Carl-Gustaf Ohlsson i Sörmlandsbygden 1992: Mitt under brinnande krig, den 17 april 1940 fick chefen för armén i uppdrag, att tillsammans med chefen för försvarsstaben, vidtaga förberedande åtgärder för organiserandet av ett hemvärn.

Hemvärnet skulle ha som uppgift att vid behov ingripa mot fallskärmschoppare och andra smärre fiendliga partier som kommit in, eller försökte komma in, i landet. Det kunde också bli aktuellt med tillfälliga bevakningsuppgifter.

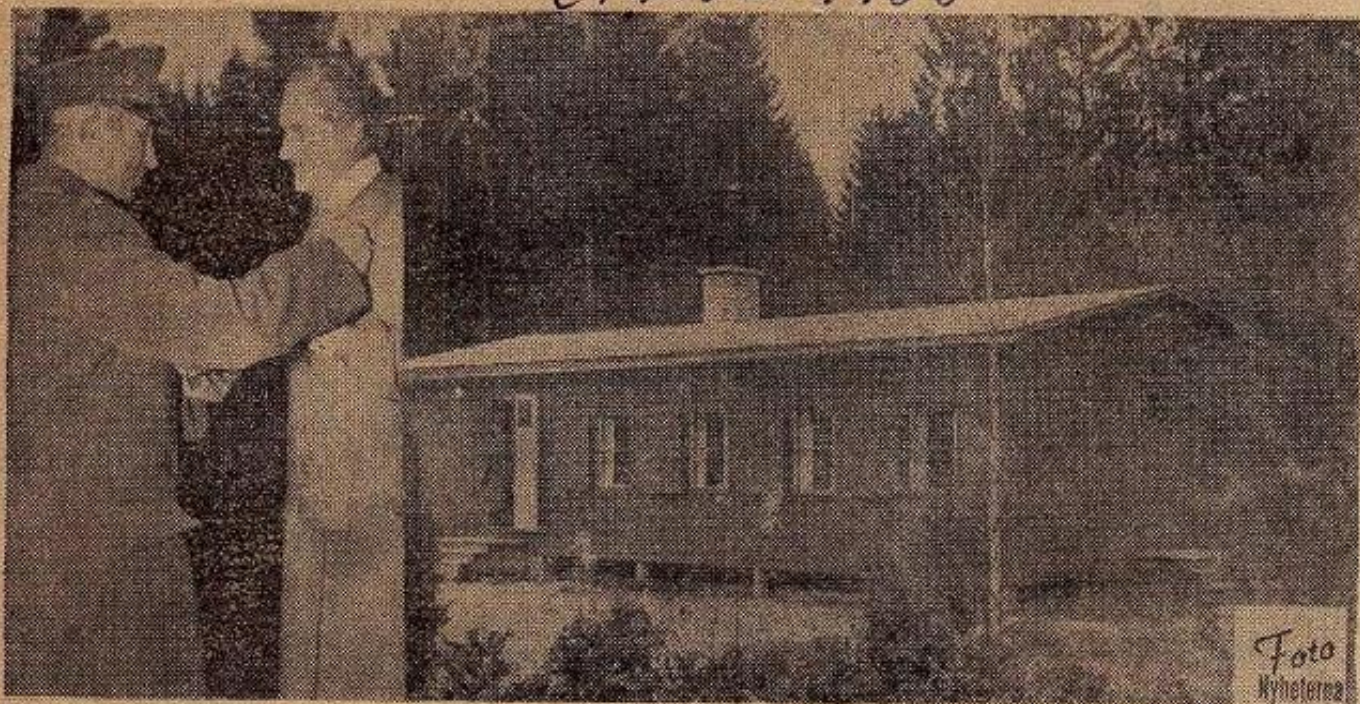
Länsstyrelsen utfärdade den 25 maj en kungörelse ”om ställande av i enskild ägo befintliga vapen av armémodell till hemvärnets förfogande”. Föreningar och enskilda uppmanades att omedelbart låna ut sina vapen av armémodell.

Överallt i Sörmland bildades hemvärn. Stigtomta tillhörde Nyköpings hemvärnskrets. På kort tid blev hemvärnet en folkrörelse. Tidigare aktiva skyttar anslöt sig. Befäl handplockades och instruktörer anlätades. I början var det besvärligt att förse alla med vapen. Även i övrigt var utrustningen enkel; en armbindel och en mössa fick räcka.

Hemvärnsmän blev icke värnpliktiga som av olika anledningar inte skulle inkallas vid mobilisering samt över- eller underåriga män. Alla yrkesgrupper fanns representerade. Det gemensamma för alla var att landet och hembygden skulle försvaras till varje pris. De första hemvärnsövningarna i landet hölls den 19 oktober 1940. Löjtnant Lennart Bernadotte var kretschef och åkte omkring och inspirerade hemvärnsmännen till krafttag.

När kriget tog slut fick man tid att se över organisationen och under 1950-talet slogs enheter samman till större enheter inom hemvärnet.

*Stigtomtallotta insamlade 1,500 kr
frivilligt arbete gav hemvärnsgård
Oktober 1953*

Den öppna spisen i hemvärnsgårdens sal värmer skönt, tycker fru Anna Trygg och Olle Olai. Av den forna militärbaracken har blivit en trevlig samlingslokal.

1.500 kr hade fru Anna-Lisa Mårtensson fått ihop genom listinsamlingar o. d. för medel till Stigtomta hemvärnsgård. Om detta och mycket annat frivilligt och uppoffrande arbete erinrades, då hemvärnsgården på söndagen invigdes av försvarsområdesbefälhavaren överste Thor Holmqvist. I sitt invigningsanförande påminde han om de insatser, som gjorts från hemvärnets och lottornas sida för att få gården till stånd och han tackade alla för deras uppoffrande insatser.

Lottor, hemvärn och hemvärns-samariter hade mött upp mycket talrikt till invigningen av gården och stod uppställda framför den, då hemvärnschefen Sture Nordblom lämnade av "styrkorna" till överste Holmqvist. Flaggan gick i topp och så talade fobef och erinrade om den betydelse som hemvärdnet och lottarörelsen har för hembygdens försvar.

Efter talet utdelade översten tjänstearstecken i guld till följande lottor: Anna Trygg, Greta Hindsefelt, Signe Anander, Maja Birgitta Andrén, Ebba Eriksson, Emy Franzén, Karin Gullström, Hildur Jansson, Greta Jarlö, Greta Jonsson, Helga Källman, Valborg Malm, Gerda Magnusson, Gerda Mellström, Anna-Lisa Mårtensson, Vilma Nygren, Gunhild Pettersson, Ingrid Pettersson, Aina Åhlund. Samariter: Ester Reinsch, Viran Karlsson. Hemvärnsmän: Åke Anander, Olle Olai, Harald Holmberg, Karl-Olof Lindmark, Thure Svensson, G. V. Pettersson. 5-årsmärket i silver: Erik Larsson, John Jonsson.

Planerna att få en hemvärdnsgård tog fast form för c:a två år

sedan, berättade hemvärnsadjutan-ordföranden och nu hedersordfö-
ten Oskar Mårtensson. Tack
vare frivilligt arbete har kostna-
derna kunnat hållas nere till c:a
8.000 kr. Alla hemvärnsmän som
så kunnat har dragit sitt strå till
stacken genom frivilligt arbete el-
ler andra insatser. Likaså har lot-
terna lämnat ett verksamt stöd
och på många sätt bidragit genom
gåvor och arbete till hemvärdnsgår-
den.

— Emellertid finns det ju åtskil-
ligt som kan göras ännu, och do-
natorer är alltid välkomna. Vi be-
höver en del att pryda väggarna
med — en vacker väggbonad har
vi redan fått — och en del utom-
husarbete återstår också, påpeka-
de hr Mårtensson.

Efter den officiella invigningen
blev det kaffe inne i den trevna
salen med en vacker öppen spis i
ena hörnet. Det var åtskilliga tal
som hölls då. Lottakårens ordfö-
rande, fru Greta Hindsefelt,
bringade en särskild hyllning till
fru Anna Trygg, tidigare lotta-

rande, för hennes alltid uppoftan-
de arbete för lottorna. Hon över-
räckte även en blombukett till fru
Trygg, som f. ö. fyllde 75 år för
någon tid sedan, men fortfarande
arbetar träget i lottarörelsen.

Hemvärnschefen Sture Nordblom
tackade alla sina medhjälpare för
arbetet med hemvärdnsgården och
hemvärnsmännens tack till honom
framfördes av hr Olle Olai i
Harsta, som även lyckönskade på
Stigtomta kommuns vägnar.
Kyrkoherde Norrman framför-
de pastoratets lyckönskan och fru
Engstrand, Nyköping, talade
för Södermanlands lottaförbund
och överräckte blommor till fru
Hindsefelt. Fru Engstrand hoppa-
des att det även en gång skulle bli
möjligt för Nyköpingslottorna att
få en egen lokal.

Stigtomta hemvärdnsgård ligger i
anslutning till Folkets park och
icke långt därifrån har Stigtomta
skyttegille sin skjutbana, som nu
håller på att läggas om. Det är

ärför meningen, att skyttegillet
ven skall kunna använda gården
om skyttepaviljong. Givetvis kom-
mer den även att kunna ställas till
örfogande för andra organisatio-
er, som önskar hyra den. I främ-
ta rummet blir den dock en sam-
ningsplats för hemvärdnet, lottorna
och samariterna.